

ДО МЕТОДИЧНОЇ СКАРБНИЦІ ВЧИТЕЛЯ-ПРАКТИКА

Алла СОПІЛЬНИК,

методист відділу дошкільної і початкової освіти Донецького ОІППО

Сергій ГАРНИЙ,

методист відділу дошкільної і початкової освіти Донецького ОІППО

ОСВІТНЯ КАРТА ПЕДАГОГА ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ: АКТУАЛЬНІ ВЕКТОРИ ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ (для фахівців дошкільної освіти)

Дошкільна освіта в Україні є важливою ланкою системи освіти, стартовою платформою особистісного, цілісного розвитку дитини. За останні роки дошкільня Донеччини, як і багатьох регіонів України, навчилося працювати дистанційно, проводити заняття та спілкуватися онлайн. Проте не змінилися пріоритети держави та стратегічна мета Міністерства освіти і науки України, що кожна дитина повинна мати доступ до якісної дошкільної освіти.

Наразі Міністерство освіти і науки України анонсує масштабну реформу дошкільної освіти, основним результатом якої є надання можливості кожній дитині здобувати якісну сучасну дошкільну освіту з урахуванням індивідуальних особливостей, потреб, інтересів та здібностей. Дошкільна освіта повинна відповідати тенденціям розвитку безперервної освіти людини протягом усього життя. Реформування освіти передбачає модернізацію змісту освіти, що має ґрунтуватися на осучасненні освітнього процесу, виконанні вимог Базового компоненту дошкільної освіти [1].

Діяльність педагогів закладів дошкільної освіти (далі – ЗДО) сьогодні є основним напрямом реалізації реформ в освіті та розвитку України загалом. Педагог має бути компетентним, здатним мобілізувати в певній ситуації отримані знання і досвід, який потребує постійного розвитку й удосконалення, та відповідати вимогам таких професійних стандартів: «Керівник (директор) закладу дошкільної освіти» (наказ від 28.09.2021 р. № 620-21 «Про затвердження професійного стандарту “Керівник (директор) закладу дошкільної освіти”») [8] та «Вихователь закладу дошкільної освіти» (наказ №755-21 від 19.10.2021 р. «Про затвердження професійного стандарту “Вихователь закладу дошкільної освіти”») [9].

Пропонуємо розглянути **освітню карту педагога ЗДО**, вектори якої допоможуть педагогам чітко визначити мету, спланувати кроки для її досягнення, розвивати власні професійні компетентності та формувати ключові компетентності дітей дошкільного віку.

Важливим вектором професійного зростання педагога є *розвиток цифрової компетентності*. Це стосується не лише володіння комп’ютером та інтернетом, а й уміння використовувати сучасні цифрові інструменти та ресурси для покращення освітнього процесу, підвищення його ефективності. У сучасному світі, де технології розвиваються стрімкими темпами, окрему увагу варто приділяти використанню можливостей штучного інтелекту (далі – ШІ) в ЗДО. Інструменти ШІ допоможуть розробити індивідуальну освітню траєкторію для кожного фахівця відповідно до поставлених завдань; підвищать ефективність управління ЗДО, що дозволить суттєво економити час, вирішуючи рутинні адміністративні та педагогічні завдання (підготовка звітів, рекомендацій батькам тощо); проаналізують різноманітні спектри, фактори та дані, сформулюють висновки, необхідні для вчасної підтримки професійної діяльності чи батьків (цифрові платформи, онлайн-опитування тощо); прискорять роботу над проектами тощо.

[Craiyon](#), [WomboArt](#) або [Dream by Wombo](#), [NightCafe](#), [DeepAI](#), [Bing](#), [Leonardo AI](#), [Deep Dream Generator](#), [Ideogram.ai](#), [Gemini Bard](#), [ChatGPT](#), [perplexity](#), [Invideo](#), [wepik](#), [Rytr.me](#), [Cockatoo](#) – це інноваційні інструменти на основі ШІ, які стануть помічниками для педагога під час підготовки до занять, допоможуть заощадити час, згенерують ідеї для реалізації поставленої мети.

Для ознайомлення педагогів ЗДО з поняттям ШІ та формування практичних умінь розробляти освітній контент розроблено тренінг «*Штучний інтелект у ЗДО: від розуміння до застосування*». Під час онлайн-занять слухачі набуватимуть знання щодо технологій ШІ; педагогічного потенціалу технології GPT та особливостей застосування чату; ефективних нейромереж для кращої професійної реалізації, творчих занять, самоосвіти тощо. Учасники навчатимуться створювати

високоякісний та унікальний контент за допомогою сервісів ШІ, які вже зараз дозволяють педагогу вийти на новий рівень у викладанні; застосовувати ресурси для швидкого пошуку або генерації завдань для створення навчального контенту.

Прагнення до самовдосконалення, самоосвіта, підвищення кваліфікації – значимий вектор професійного зростання педагога.

Рекомендуємо звернути увагу на підвищення кваліфікації та фахову підтримку педагогів у Донецькому обласному інституті післядипломної педагогічної освіти через:

- навчання педагогів ЗДО за програмами підвищення кваліфікації: «Професійний стандарт керівника (директора) закладу дошкільної освіти: основні засади та шляхи реалізації» для керівників, вихователів-методистів; «Дошкільна освіта: сучасні стратегії, цінності й пріоритети» для вихователів; «Сучасний музичний простір ЗДО: дієві практики» для музичних керівників; «Сучасні підходи до організації фізичного виховання в ЗДО» для інструкторів з фізичного виховання та плавання;
- участь педагогів у семінарах, практикумах, тренінгах, вебінарах, майстер-класах, тощо з актуальних тем, зокрема: «Використання штучного інтелекту в ЗДО», «Нейромережі в ЗДО: від розуміння до застосування» тощо.

Наступним вектором на шляху підвищення ефективності професійної діяльності та збереження власної професійної затребуваності є *розвиток та вдосконалення навичок soft skills* (м'які навички). Ці навички покращують комунікацію з дітьми та співпрацю з батьками, сприяють емоційному розвитку здобувачів освіти, ефективній роботі в команді тощо. Для якісної організації психологічного супроводу та розвитку м'яких навичок пропонуємо педагогам ЗДО навчання за програмою підвищення кваліфікації «Психосоціальна підтримка дітей та педагогів в умовах кризових ситуацій» у Донецькому обласному інституті післядипломної педагогічної освіти.

Участь у професійних спільнотах – важливий вектор самоосвітньої діяльності педагога. Сьогодні, у часи змін, виникає гостра потреба в об'єднанні зусиль педагогічних працівників для спільного пошуку нових методів та підходів до навчання, обміну досвідом, взаємодопомоги та підтримки. Функціонування професійних спільнот педагогічних працівників стає вимогою часу та запорукою успішного розвитку освіти. Вважаємо дієвим створення професійних спільнот педагогів ЗДО в кожній територіальній громаді.

Цінним ресурсом для педагогів дошкільної освіти Донеччини стане приєднання до обласних професійних спільнот «Дошкілля Донеччини» в телеграм-каналі та фейсбуці за покликаннями:

<https://www.facebook.com/groups/1128148961494276>

<https://t.me/+sVANEbpmGfw2Y2Uy>

Центральним вектором на освітній карті педагога ЗДО є *розвиток особистості здобувачів освіти*. Кожна дитина – це неповторна особистість, яку педагоги повинні спрямовувати до нових відкриттів для повноцінного, щасливого, творчого життя.

Пропонуємо напрями роботи щодо розвитку особистості дошкільників, на які слід звернути увагу педагогам ЗДО.

Готується до ухвалення закон «Про застосування англійської мови в Україні», у проекті якого зазначено, що вивчення *англійської мови в ЗДО* буде обов'язковим, оскільки дошкільний вік є сенситивним до вивчення мов. Навчання англійської мови має бути цікавим та захопливим процесом з використанням ігрових методик, інтерактивних вправ та розвивальних активностей. Серед великої різноманітності корисних матеріалів рекомендуємо такі ресурси: [Duolingo ABC](#), [British Council Kids](#), [PBS Kids ABCmouse](#), [Super Simple Songs](#), [Fun English by Studycat](#), [Англійська онлайн для дошкільнят](#).

На часі також питання *формування фінансової компетентності дітей дошкільного віку*. Відповідно до «Рамки фінансових компетентностей дітей та молоді» (наказ від 17.01.2024 р. № 51 «Про затвердження Рамки фінансових компетентностей дітей та молоді України») фінансову освіту

варто починати з дошкільного віку [10]. Чим раніше дитина почне опановувати фінансові знання та навички, тим простіше їй буде в майбутньому схвалювати зважені та ефективні фінансові рішення, бути фінансово успішною. З дошкільного віку діти повинні дізнатися, що таке гроші, у чому їхня цінність, як планувати витрати та заощаджувати кошти. Дошкільники мають розуміти ризики втрати грошей чи цінних речей, а також усвідомлювати небезпеку, пов'язану із шахраями та незнайомцями, що цікавляться фінансовими питаннями. У пригоді стане змішаний підхід у навчанні: фінансові ігри, книги, мультфільми та пояснення від педагогів та батьків. Рекомендуємо педагогам ЗДО ознайомитися з низкою корисних матеріалів: «[Рамки фінансових компетентностей дітей та молоді](#)», програма «[Афлатот](#)».

Рекомендуємо продовжити роботу з формування в дошкільників *інтересу до читання*. Головне – не навчити дитину читати, а сформувати в неї пізнавальний інтерес, потяг до читання, любов та ціннісне ставлення до книги. Дитина, спілкуючись з книгою, не тільки пізнає минуле, теперішнє і майбутнє світу, а й вчиться думати, аналізувати, критично мислити й творити, що є основою формування інтелектуально розвинутої та культурно вихованої особистості. Оптимальним способом залучення дітей дошкільного віку до читання є ігрові форми: літературна вікторина, брейн-ринг, гра-подорож; робота в малих групах: вільний мікрофон, рольові ігри; практика сімейного читання та обміну враженнями. У пригоді стане хрестоматія для дітей дошкільного віку «[Бебібук](#)», яка містить літературні напрацювання педагогів закладів Донецької області.

Формування патріотичних почуттів та національної свідомості в дітей залишається пріоритетним завданням ЗДО. Нагадуємо, що процес удосконалення національного виховання дошкільників слід починати з прищеплення малюкам любові та пошани до рідної мови, домівки та Батьківщини. Для покращення рівня оволодіння державною мовою насамперед спілкуйтеся українською мовою, проводьте онлайн-дні та тижні української мови, використовуйте вільний час дітей для розучування віршів та українських народних ігор, читання казок, милування природою рідного краю. Педагогам і батькам корисним стане електронний кейс «[Горизонти пізнання маленького українця](#)», до якого увійшли інтерактивні навчальні матеріали, створені учасниками обласної Web-вітрини «Горизонти пізнання маленького українця».

Отже, освітня карта професійного зростання педагога ЗДО сприяє не лише особистому розвитку педагога, але й покращує якість освітнього процесу та результати навчання дітей. Саме на цих векторах професійного розвитку буде зосереджено увагу відділу дошкільної і початкової освіти в наступному навчальному році.

Виклики сьогодення суттєво вплинули на всі аспекти діяльності ЗДО, спричинили значні зміни в професійному зростанні педагога. Адже головне – бачити в змінах не проблеми, а можливості для зростання та розвитку.

З урахуванням реалій сьогодення та з огляду на вищезазначене, рекомендуємо педагогам ЗДО:

- удосконалювати рівень професійної компетентності, акцентуючи увагу на самоосвіті, самовдосконаленні та підвищенні кваліфікації;
- підвищувати цифрову компетентність педагогів ЗДО, використовуючи можливості ШІ;
- приділяти особливу увагу вдосконаленню навичок soft skills як невід'ємного аспекту соціально-психологічного розвитку педагога;
- створювати професійні спільноти педагогів ЗДО в кожній територіальній громаді;
- спрямовувати роботу ЗДО на впровадження англійської мови;
- продовжувати роботу щодо формування в дошкільників інтересу до читання;
- формувати фінансову компетентність дітей дошкільного віку;
- формувати патріотичні почуття та національну свідомість усіх учасників освітнього процесу.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Базового компоненту дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти) нова редакція : наказ Міністерства освіти і науки України від 12.01.2021 № 33. URL : <http://surl.li/jyzzr> (дата звернення : 01.07.2024).
2. Щодо методичних рекомендацій до оновленого Базового компонента дошкільної освіти : лист МОН України. *Міністерство освіти і науки України* : [сайт]. URL : <https://mon.gov.ua/npa/shodo>

- metodichnih-rekomendacij-do-onovlenogo-bazovogo-komponenta-doshkilnoyi-osviti (дата звернення : 01.07.2024).
3. Про організацію освітнього процесу : лист МОН України від 06.03.2022 № 1/3371-22. *Освіта.ua* : [сайт]. URL : https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/86062/#google_vignette (дата звернення : 01.07.2024).
  4. Про забезпечення психологічного супроводу учасників освітнього процесу в умовах воєнного стану : лист МОН України від 29.03.2022 № 1/3737-22. URL : <http://surl.li/cqbmik> (дата звернення : 08.07.2024).
  5. Про рекомендації для працівників ЗДО на період дії воєнного стану в Україні : лист МОН України №1/3845-22 від 02.04.2022. *Міністерство освіти і науки України* : [сайт]. URL : <http://surl.li/bsdns> (дата звернення : 01.07.2024).
  6. Про методичні рекомендації впровадження професійного стандарту керівника (директора) закладу дошкільної освіти : лист МОН від 03.06.22 № 1/6015-22. *Міністерство освіти і науки України* : [сайт]. URL : <http://surl.li/fvjoa> (дата звернення : 05.07.2024).
  7. Про методичні рекомендації щодо впровадження професійного стандарту «Вихователь закладу дошкільної освіти» : лист МОНУ від 20.12.22 № 1/15511-22. *Міністерство освіти і науки України* : [сайт]. URL : <http://surl.li/eezll> (дата звернення : 05.07.2024).
  8. Про затвердження професійного стандарту «Керівник (директор) закладу дошкільної освіти» : наказ Мінекономіки від 28.09.2021 № 620-21 . *Міністерство освіти і науки України* : [сайт]. URL : <http://surl.li/fvхоу> (дата звернення : 05.07.2024).
  9. Про затвердження професійного стандарту «Вихователь закладу дошкільної освіти» : наказ Мінекономіки від 19.10.2021 № 755-21. *Міністерство освіти і науки України* : [сайт]. URL : <http://surl.li/bkzbz> (дата звернення : 05.07.2024).
  10. Про затвердження Рамки фінансових компетентностей дітей та молоді України : наказ МОН від 17.01.2024 № 51. *Міністерство освіти і науки України* : [сайт]. URL : <https://mon.gov.ua/npa/prozatverdzhennya-ramki-finansovih-kompetentnostej-ditej-ta-molodi-ukrayini> (дата звернення : 05.07.2024).

Наталія КАПІНУС,

завідувач відділу дошкільної і початкової освіти, викладачка кафедри педагогіки і психології Донецького ОІППО

Ольга УСАЧОВА,

методист відділу дошкільної і початкової освіти Донецького ОІППО

КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА НАВИЧКИ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ (для вчителів початкових класів)

Учитель приречений бути компетентним.

К. Г. Юнг

Формування і розвиток професійної компетентності вчителя є сьогодні однією із центральних проблем у цілісній системі безперервної освіти. Актуальність обумовлюється необхідністю вирішення протиріччя між новими вимогами до педагогічної діяльності, до самого вчителя як цілісної особистості й суб'єкта освітнього процесу, здатного до професійно-особистісного самовизначення і саморозвитку, конструювання та здійснення гуманістично спрямованих систем і технологій, та реальним рівнем професійної компетентності вчителя, його готовності працювати в нових умовах.

Питання визначення професіоналізму, оцінки професійної компетентності та діяльності вчителя розглядаються психологами, фізіологами, спеціалістами-практиками. Зупинимось на деяких визначеннях поняття «професійна компетентність».

Банашко Л. В., Кришук Б. С., Севастьянова О. М., Тафінцева С. І. зазначають: «Професійна компетентність вчителя – це сукупність його особистісних якостей, загальної культури та кваліфікаційних знань, умінь, методичної майстерності, гармонійна інтеграція яких в педагогічній діяльності дає оптимальний результат» [3, с. 3].